

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה מבית מדרשו ושיעוריו של

הגאון הינוקא

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גליון
114

פרשת מקץ

כי הנה כתב רבי דוד מלידא בספרו דברי דוד (ליום 1), וכן בספרו שומר שבת (דיני ערב שבת סעיף יג), שבכל ערב שבת יש להרהר בתשובה², כי צריך לטהר את עצמו מטומאת העבירות שבמשך השבוע, מפני שבערב שבת עולים למעלה כל מעשיו שבמשך ימות השבוע, ואם הם עולים ובאים כשהם פגומים אז תשובתו קשה³. וכן כתב השל"ה (מסכת חולין, תורה אור קיח), שששת ימי המעשה הם כנגד המידות העליונות, והשבת היא כנגד מידת המלכות, ובערב שבת עולים כל המידות לשורשם במידת המלכות, ולכן ראוי לעשות תשובה בערב שבת, כדי שיחזרו הימים למקורם מנוקים מכל חטא.

ועוד כתב השל"ה (מסכת שבת, נר מצוה ח) שמצוות התשובה היא בכלל ההכנה מערב שבת לשבת, וכמו שאמרו במסכת עבודה זרה (דף ג ע"א) שמי שטרח בערב שבת, יאכל בשבת, וכן המכין תורה ומעשים טובים בעולם הזה, יאכל מתן שכרן בעולם הבא. וכן הביא היעב"ץ בסידורו (דיני ערב שבת סעיף א) מכתבי האריז"ל (ספר הכוונות לר"מ טרינקי, דף לט ע"א), שראוי לאדם לתקן את לבושי נשמתו בערב שבת על ידי שיתעורר בתשובה, כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק', ומי שרוצה ליכנס לפני המלך, צריך קודם להכין עצמו ולתקן לבושו שיראה לפני המלך בלבוש נאה, ועל דרך מה שאמרו במסכת אבות (ד, טז) התקן עצמך בפרוזדור כדי שתיכנס לטרקלין, וכמו כן צריך לעורר ולהכין בערב שבת לקבל פני המלך כראוי בכבוד ובשמחה.

וביאר הערוגת הבושם, שכאשר ערך להם יוסף הסעודה בערב שבת והוצרכו להתפלל מנחה קודם הסעודה, נתכוונו בתשובתם בתפילת המנחה שתתעורר רוח תשובה על יוסף שלא לצערם יותר, וכן היה באמת, שמכח התשובה שלהם בתפילה המנחה נתפעל גם יוסף, וזהו "ויביאו לו את המנחה אשר בידם הביתה" (מג, כו), שהביאו לו את כח תפילה המנחה הזו לתוך הפנימיות שלו, ונתעורר מכך כל כך עד שלא היה יכול להתאפק יותר וחישב מחשבות איך להתוודע אליהם.

מצות נר חנוכה רמוזה בראשי תיבות של פרשת מקץ

הביא החיד"א במדבר קדמות (מערכת ח אות כא) בשם רבינו אפרים (ס"פ מקץ) ש"ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאור" עולה בראשי תיבות: וכאשר יוחנן השמיד יוונים מבית קדשינו, ציונו שנדליק נרות תמניא יומי מחנוכה, יניחנה מצד ימין מהיוצא, ובתלמוד פרוש רבותינו עליהם השלום, חייב להדליק משחשיכה, ואחר העברת נושאי התרמודאי עברה מצות דליקתן, עלינו להדליק הכל יחד, אנשים ונשים ראויים.

ורבינו חיים פלטיאל (מא, א) כתב, ש'שנתיים' ראשי תיבות: שמאל נר תדליק, ימין מזוזה. וכן כתב בשלטי הגבורים שעל המרדכי (שבת סימן תנו).

מה גרמז בפסוק זאת עשו וחיו

וכתב באמרי נועם (פ' וישב, דרוש לחנוכה) שאחי יוסף באו אליו בימי החנוכה, וכנרמז במה שדרשו במסכת פסחים על הפסוק (מד, יב) "וַיִּחַפֵּשׂ בַּגְּדוֹל הַחֵל וּבְקַטָּן פְּלֵה", שאנו לומדים חיפוש מחיפוש, וחיפוש מנרות, והרי לא הוצרכו לחפש בנרות, כי היה זה ביום כמ"ש (מד, ג) "הבוקר אור והאנשים שולחו", אלא לרמוז למובא באליה רבה (סימן תרע ס"ק י) בשם שלטי הגבורים שעל המרדכי (שם), שהפסוק "וטבח טבח והכין" עולה בגימטריא 'חנוכה לו' (לו' נרות חנוכה), ואותיות 'וטבח טבח' בגימטריא מ"ד, כמו הנרות של חנוכה (עם השמש)¹. וביאר בנו של האמרי נועם (בתשובותיו שבסוף הספר, סימן א), שבפעם הראשונה שעמדו אחיו יוסף לפניו היה זה בכ"ט כסליו, שהוא יום חמישי לחנוכה, ליל ר"ח טבת, ויצאו מבית האסורים בסוף ליום ג' טבת, ואמר להם 'זאת עשו', שזהו זאת חנוכה.

כיצד גרמו האחים ליוסף שיתעורר להתוודע אליהם

וַיִּכְיֶנּוּ אֶת הַמִּנְחָה עַד בּוֹא יוֹסֵף בְּצִהָרִים (מג, כה). מבואר בתנחומא (נשא כח) ובמדרש רבה (ב"ר צב, ד; במדב"ר יד, ב) שסעודת יוסף עם אחיו היתה בערב שבת. וביאר בספר ערוגת הבושם (פ' מקץ), שזהו 'ויכינו את המנחה' שהתפללו מנחה קודם הסעודה, כי אין לאכול סעודה גדולה קודם תפילת מנחה כמובא בשולחן ערוך (סי' רלב סעיף ב), ובזמן התפילה התוודו והרהרו בתשובה.

¹ וכתב, שמכאן סמך לסעודות שעושים בימי החנוכה. ² וביאר שארבעה חלוקי כפרה זמני תשובה הם, האחד בכל יום לעת ערב, ונרמז בפסוק (ויקרא כב, ז) "ובא השמש וטהר". השני הוא בערב שבת, ונרמז בפסוק (שמות כ, ז) "זכור את יום השבת לקדשו". השלישי הוא בערב ראש חודש, ונרמז בנוסח תפילת מוסף דר"ח "זמן כפרה לכל תולדותם". והרביעי הוא התשובה הגדולה בערב יום הכיפורים, וכמ"ש (ויקרא טז, ל) "כי ביום הזה יכפר עליכם". והביא דבריו בספר אורח ישרים לרבי מנחם צבי טאקסין (מסכת שבת אות יב). ³ וביאר עוד (בשומר שבת שם, סעיף ו) שלכן כתב בשולחן ערוך (סימן רמט סעיף ג) ש'דרך אנשי מעשה להתענות בכל ערב שבת', כי כן הוא מדרכי התשובה. וכן כתב בספר כבוד חכמים לרבי יהודה פוחוביצר (עיני שבת פ"ב).

סדר המזמורים שנהגו לקרוא לאחר ההדלקה וענינם

בשם הבעש"ט הקדוש. וטוב יותר לאומרו ח' פעמים, והפעם השמינית בלחש. וראוי לכוון בפסוק ד' באומרו **בְּאֲבָרְתוֹ יִסֵּךְ לְךָ** שהשכינה הקדושה תעטוף את האדם ותסכך עליו, ועי"ז יתבטלו מעליו כל הצרות והיסורים [במזמור הזה יש מעלות וסגולות רבות, לזיכרון, להנצל מאויבים, שמד, גזירות רעות¹]. והעיקר לומר זאת למול הנרות.

[ונראה קצת טעם מה שאומרים מזמור זה בחנוכה משום שמאז ששלטה מלכות יוון הרשעה (בשנת ג' אלפים תמ"ב), חוזרת ומתעוררת בכל חנוכה מחדש עוצם חשכותה, ועל ידי הדלקת הנרות ואמירת ההלל אנו מאירים את הטוב הגנוז, ומבטלים חשכה נוראה זו, על כן אנו אומרים מזמור זה ומבקשים להינצל מקליפתם וחשכותם. עוד אפשר לומר, דהנה מובא במדרש שוחר טוב (מזמור צא) בשם רבי יוחנן, שעד שלא היה קיים המשכן היו מזיקים הולכים ומתלבשים בבריות, ומיום **פְּלוֹת מִשֶּׁה לְהִקָּים אֶת הַמִּשְׁכָּן** (במדבר ז, א) כילה המשכן את כל המזיקים מהעולם. ומחמת שהדלקת נרות החנוכה הם זכר למנורת המקדש - העומדת ברומו של עולם, ומרמזת להארת השכינה הקדושה, הארת הדביקות בקב"ה - שבכל השנה כולה לא נשפעת הארה כגון דא, על כן ראוי לומר בזמן הזה 'יושב בסתר עליון', בכדי להמשיך את אור ביהמ"ק לכלות את כל המזיקים].

נוהגים גם כן לומר את תפילת 'אנא בכח' למול הנרות (ילקוט אוהב ישראל, אות צ: משמרת שלום מט, ב), שיש בה כוונה גדולה להאיר את אור החנוכה. ויש בה רמז לימי החנוכה, שיש בה שבעה פסקאות - כנגד שבעת ימי החנוכה, ונוספה לה 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' (סדר היום, שחרית של שבת) - כנגד זאת חנוכה, שהוא השמיני.

המנחת אלעזר ממונקטאש זיע"א היה נוהג לומר תיכף לאחר ההדלקה את תפילת 'אמת ויציב ונכון וקיים וישר², ו'עזרת אבותינו' עד 'עושה פלא' (דרכי חיים ושלום, אות תתיז). ויש גם בה רמז לימי החנוכה במה שמוזכר בה 8 פעמים המילה 'אמת' (זוה"ק ויקהל, ריז. פע"ח דרושי חנוכה), כי בכל יום מימי החנוכה מתנוצץ עוד ועוד מאור האמת (ליקו"ה שלוחין ג, יד: מנהגי זידיטשוב, עמוד טו).

שבעת האושפיון בחנוכה

ישנו חידוש נפלא של השארית ישראל מוולעדניק³ (שער התקשרות דרוש ד, מאמר א: דרושי חנוכה, ד"ה וקבלתי ממורי) בשם רבו רבי מרדכי מטשערוביל זיע"א, שבכל יום מימי החנוכה מאיר אחד משבעת הרועים, כמו באושפיון דסוכות, וכנגד כל נר בא אחד משבעת הרועים, לכן 'הז' רועים' עם הכולל עולה בגימטריא 'נר חנוכה'. והיום השמיני כנגד משיח צדקנו. ע"כ. ולכן צריך להתפלל ולהזכיר זכותם בכל יום מימי החנוכה, ובפרט בלימוד התורה.

מנהג טוב לומר ליד הנרות מזמור ל' - 'מזמור שיר חנוכת הבית לדוד', ומזמור ס"ז - 'למנצח בנגינות מזמור שיר' (יסוד ושו"ש העבודה, שער יב פ"א). וטוב שיקרא בצורת המנורה, ועי"ז יאיר את נשמתו. וכתב באגרא דפרקא (אות קעב) שמזמור 'למנצח בנגינות' מסוגל להבנת התורה, ובפרט בימי החנוכה, כי המנורה היא סוד אורה של תורה. וכתב עוד שם (אות קעו) שמקובל בידינו (קונטרס יראת אל מהרוקח, עמ' ז) שעל מגינו של דוד המלך היה חקוק צורת המנורה, ועל זה אמר דוד (תהלים יח, ט) 'כי אתה תאיר נרי', ועל כן כשגברה יד בית חשמונאי ונעשה נס במנורה, הושם זכרון לדורות לומר מזמור 'למנצח בנגינות' בצורת המנורה דייקא [אמנם יותר מכל הסגולות הוא עסק התורה לשמה בעונה, עם כבוד לזולת והארת פנים לכל אחד בסבר פנים יפות, שזה עיקר מה שצריכים הבריות, וזה עדיף ממשקה חלב (כתובות קיא:), וכזה משלים חסרון הצלם שממנו נמשך כל חולי וכל חולשה, וממשיך רחמים ושלמות בעולם, ומתקן פני השכינה. וזה מה שיסיר הפירוד שנוצר מחטא אדה"ר, כי על ידי שמאיר פנים לחבירו, ממשיך את הצלם בשלימות, ומאיר את פני המנורה, ויכול לזכות לאורה של תורה].

רבינו המהרש"ל בקונטרס מנורת זהב (עמ' כה) האריך להביא בזה מקונטרס יראת אל (עמ' ז) לרבינו אלעזר מגרמיזא זיע"א בעל הרוקח, שהרחיב מאד בענין מעלת ה'למנצח', שהרואה אותו מצויר בצורת מנורה ימצא חן וחסד בעיני אלהים ואדם, ואם יציירו מזמור זה בבית הכנסת בארון הקודש יגן לכל הקהל מפני גזירות [ובספר זכירה (ח"ב, נב ע"ב) הוסיף שיקראו בו בכל יום], והאומרו בכל יום קודם הנץ החמה לא יקרה לו מקרה רע, וחשוב לפני הקב"ה כאילו הדליק המנורה בבית המקדש, ומובטח שהוא בן העולם הבא [וכן נשאל בשו"ת צמח צדק הקדמון לרמ"מ קרוכמאל תלמיד הב"ח (סי' נ), אם אפשר להניח על דלתות ארון הקודש קלף למנצח בצורת המנורה, ומכך ניתן להסיק שכך נהגו בזמנם].

וטוב לאומרו גם בזמן ברכת הלבנה, וכמו שכתב מוהר"ח פלאג"י בספרו כף החיים (סי' לו, ט). וטוב לאמרו כשהוא כתוב על קלף בצורת המנורה כמו שכתב החיד"א (ציפורן שמיר סי' ב, יח), ששכרו רב ועצום, ושכדי לעשות נחת רוח ליוצרינו צריך לאומרו בכוונה בצויר מנורה כתוב על קלף. ועוד הביא בספרו כף אחת (סי' כו), שמצא כתוב, שסגולה להולך בדרך, שיאמר קודם שיסיים העמידה מזמור זה בצורת המנורה כתובה על קלף. וכתב הבן איש חי (פ' ויגד ד) שאם אין צויר המנורה מונח לפניו, בצויר השכל בלבד סגי.

ונחלקו בסדר צורת קני המנורה, אם סדר הפסוקים מימין לשמאל, או משמאל לימין, שברוקח (שם), ובספר אגודת אזוב לרבי יצחק האזובי (עמ' רעג), ובעקידת יצחק (שער סז, ד) מובא שהסדר הוא מימין לשמאל, ומאידך, במנורת זהב למהרש"ל, ובסידור הרש"ש מכת"י (פירייה, עמ' קס), ובסידור האר"י לרבי שבתאי מראשקוב (דף יד:), ובאגרות הרמז (אגרת ט) מובא שהסדר הוא משמאל לימין. ונראה שהיותר מכוון הוא כדעת הרוקח מימין לשמאל.

המנהג לומר ויהי נועם

ונהגו עוד לומר פסוק 'ויהי נועם' עם מזמור צ"א - 'יושב בסתר' מול הנרות. רבי חיים פלאג"י (מועד לכל חי כז, יג) כתב לאומרו ז' פעמים, וכן הביא בסידור ר' שבתאי מראשקוב (כוונות חנוכה)

¹ מזמור זה מדבר על הצלת כלל ישראל בכל הדורות, ויש בו סודות נוראים, והאריך בהם בספר ימלט נפשו לרבי אברהם חמוי (סי' ה). וכתב שטוב לכתבו על קלף עם השמות שצריך לכוון, וללמוד אותו כל בוקר, וזוהי סגולתו (ראה שם הענין). ותוך כדי אמירת המזמור יכוין האדם את שמו ושם עמו ג' פעמים: א. בתיבות **בְּאֲבָרְתוֹ יִסֵּךְ לְךָ** (פסוק ד). ב. בתיבות **אֲלֵיךְ לֹא יִגָּשׁ** - בתיבת **"אֲלֵיךְ"** (פסוק ז). ג. בתיבות **"כִּי אֲתָה ה' מְחַסֵּי"** - בתיבת **"מְחַסֵּי"** (פסוק ט). ואיתא בשו"ט (מזמור צא) ובילקו"ש (תהלים רמז תתנג), שמה שנאמר **שְׁמַח וְפָתַח תְּדַרְךָ תְּרַמֵּס כְּפִיר וְתִנֵּן** נאמר על נח, שבכל י"ב חודש בתיבה היה דורך על נחשים, והקב"ה הציליהו שלא היוקוהו.

² ישנם הנוהגים לומר את תפילת 'אמת ויציב' (דרכי חיים ושלום, אות תתיז), ועם זאת, ראוי לאומרו בכוונה גדולה. ובספר ימלט נפשו (סי' כא, יב) כתב, שתפילה זו מסוגלת להציל את האדם אם נגזר עליו ח"ו מות פתאומי.

³ היה גאון עולם, והיה לומד הכל לילה, ובבוקר היה עושה סיום מסכת.

לרפואה שלימה אורלי בת אתנו.

לישועה והצלחה משה מנחם מבורך בן אורלי, פבל נסים בן מרינה.
ליזווג הגון הרב דוד חיים בן דינה רחל, נתנאל בן סיגל

לעילוי נשמת
ראו דור דרוו בן רונית

"והיה לך ה' לאור עולם" (ישעיה ס' יט)

משיעור יום ה' וישב תשי"ע

היא שילך האדם בדרך הטבע, שהוא ההכנה לגילוי האור הגנוז והניסים, כי הדרך להמשיך את הנס הוא דוקא בדרך הטבע, כלומר שיעשה האדם את כל שביכולתו בדרך הטבע, עם הכלים שהשי"ת נותן לאדם תמיד לעובדו בכל שעה בדרך הטבע, ורק אחרי שגומר כל מלאכתו בדרך הטבע, ממשיך לו הקב"ה ניסים שלמעלה מדרך הטבע.

ודרך הצדיקים היא, שמכח קדושתם ועבודתם הגדולה לפני השי"ת, יכולים הם להמשיך ולגלות ניסים ושידוד הטבע בכל שעה על כל ענין וענין, אך הולכים הם בדרך השפלות שהוא בדרך הטבע, ובדקים תמיד שמא יש עוד איזה דבר שלא עשו לפני השי"ת בהשתדלות בדרך הטבע וכדרך הארץ. ולכן גם כאשר ימשך על ידם שידוד הטבע ומעשה ניסים, יהיה זה על ידי איזה דבר בדרך הטבע, שהוא עוד התעוררות של דרך השפלות - שהולכים לפניו יתברך בדרך הטבע.

וכן היה בנס חנוכה, שהם היו יחיד כנגד רבים, חלשים כנגד גיבורים, אך מה שעמד להם הוא מה שעשו את כל שביכולתם בדרך הטבע מתוך מסירות נפש, שהוא דרך השפלות, ותיכף נמשכו להם הניסים. וכן בנס פך השמן הטהור היה כך, שעשו מה שבידיהם לעשות את המנורה משיפודים מחופים בעץ כמו שאמרו במסכת מנחות (בדף כז ע"ב), ולא היה להם שמן טהור להדליק את נרות המנורה אלא ליום אחד כמובא במסכת שבת (דף כא ע"ב), ומכח זה שעשו תחילה את מה שבידיהם לעשות, נעשה עימם ניסים ונפלאות למעלה מהטבע, ועל ידם האיר האור הגנוז לכל הדורות עד למטה למטה, למדרגות שלא האיר בהם האור הגנוז מעולם.

וכמו כן, מכח השפלות והמסירות נפש בדרך הטבע נעשה נס קריעת ים סוף, כי כאשר קפץ נחשון בן עמינדב למים, נעשה הנס ונקרע הים, כמובא במסכת סוטה (דף לו ע"א), כי בזה העלה עוד התעוררות בדרך הטבע והשפלות, שעל ידו נמשך האור הגנוז בגילוי - שהוא דרך הניסים ושידוד הטבע.

העמידה בנסיון הוא על ידי השפלות -
שיעבוד לפני השי"ת בדרך הטבע

וזה הכח שעמד לאבות בכל הנסיונות. שכאשר אמר הקב"ה לאברהם "לך לך מארצך" והביאו לארץ כנען, נעשה רעב בארץ, ולא ביקש אברהם שיעשה לו הקב"ה נס ומופת להמציא לו שבר לרעב, אלא הלך בדרך השפלות וההכנעה והשתדל לעשות מה שבידו בדרך הטבע, ולכן ירד למצרים, ודוקא מתוך זה עשה לו הקב"ה ניסים ומופתים בבית פרעה ויצא שמו בכל הארץ. ובדרך הזה הלך גם יצחק אבינו אלא שציווה עליו השי"ת שלא יצא למצרים. וכן יעקב אבינו נהג בדרך הזו, שאע"פ שהיה בידו להמשיך את הניסים למקומו בלא טירחה ויגיעה, ביקש לעשות פעולה בדרך הטבע לפני השי"ת.

והוא ענין הניסיון שמנסה הקב"ה את האדם הוא אם ילך לפניו בדרך הטבע דוקא, אך לעומת זאת מנסה האדם את הקב"ה שינהג עימו שלא בדרך הטבע. וזה היה עיקר הניסיונות של ישראל במדבר, שמאחר שהם סמוכים אצלו יתברך, רצו שיעשה איתם הקב"ה בדרך ניסית בלבד. ועל זה אמר משה רבנו (דברים ו, טז) "לא תנסו את ה' אלהיכם", כי לא רצו לילך בדרך השפלות ובדרך הטבע הנמשך משם אלהים, אלא רצו שיהיה שם הוי"ה, שהוא למעלה מן הטבע, מגולה אצלם תמיד, וכמ"ש (שמות יז, ז) "ועל נסותם את הוי"ה לאמר היש הוי"ה בקרבנו אם אין", שרצו שיהיה להם הכל בדרך ניסית. אך באמת שם אלהים הוא ההגנה לאדם שיעמוד בניסיון, וכמ"ש (בתהלים פד, יב) "כי שמש

כל גאולה של ישראל היא מהאור הגנוז הנמשך על ידי משה רבנו הנה כל גאולה שהייתה לישראל מעולם היא מכח האור הגנוז. כי המשמעות של גלות הוא שליטת הקליפה על ישראל, וצריך לאור עליון שישבר את הקליפה. וכך הייתה הגאולה ממצרים, שבא משה רבנו וגילה את האור הגנוז, ובזה שיבר את קליפת פרעה והמצרים מעל ישראל. ובכל המשכה של האור הגנוז, שהוא פנימיות אור התורה, מוכרח שתתבטל הקליפה, כמו שאמרו במסכת סוכה (בדף נב ע"ב), אם אבן הוא - נימות, אם ברזל הוא - מתפוצץ.

והנה כח הקליפה המשעבדת לישראל תחת ידה וכח קיומה הוא מצד שמות אלהים כי אחיזתם היא בדרך הנהגת 'הטבע', גימטריא 'אלהים'. ושם אלהים והנהגת הטבע הוא מגניזת והסתרת האור הגנוז, ולכן גילוי האור הגנוז הוא גילוי הנהגה שלמעלה מן הטבע, ושינוי ושידוד הטבע הוא המבטל את כח הקליפה המתקיימת משמות אלהים והנהגת הטבע, כי בזה נכנעת הקליפה ומודה במציאות הכח שמעליהם, וכמו שאמרו עבדי פרעה "אצבע אלהים היא" (שמות ח, טו).

וכך הוא בכל דור ודור, שכל שידוד הטבע והניסים הם מהאור הגנוז. והוא נמשך על ידי נשמת משה, כמ"ש (שמות ב, ב) "ותרא אותו כי טוב הוא" - ש'טוב זה הוא האור הגנוז כמו שאמרו בזוהר שמות (דף יא ע"ב), כמ"ש (בראשית א, ד) "וירא אלהים את האור כי טוב" שהוא האור הגנוז כמובא במסכת חגיגה (דף יב ע"א), ועל ידו הם כל הניסים שנעשו לישראל בכל דור, ועל ידו הוא ביטול הקליפות.

אור הגנוז הוא אור התורה בלא לבוש והסתרה

כי בראשית הבריאה האיר הקב"ה את אור התורה בגילוי, והיו כ"ב אותיות התורה מאירות בגילוי את האור הגנוז בעולם, והיו הכל רואים את קדושת אותיות התורה. וכך גילה הקב"ה את התורה בלוחות הראשונות, שהיו האותיות עומדות בנס ופורחות באוויר, והלומד היה רואה בעיניו איך יוצא מפיו אותיות התורה כאש קודש, שהוא הגילוי של עסק התורה במדרגה שאש מסובבתו והכל רואים זאת בעיניהם כמובא במסכת חגיגה (דף יד ע"ב) על רבי אלעזר בן ערך, וביקרא רבה (טו, ד) על בן עזאי, וכמובא באדרא זוטא (בזוהר האזינו, דף רפז ע"ב) על רשב"י וחבריו, היינו שיש גילוי לקדושת התורה, והאור הגנוז בה הולך ומתגלה.

אמנם מפני הגאות של הבריות והרצון ליקח את הכבוד והמלכות לעצמם, כמעשה דאלישע אחר המובא ברות רבה (ו, ד), היינו שמגודל קדושת התורה רוצה האדם בתורה על מנת שיהיה חלקו בדבר הגדול ביותר, כדי שבזה יבוא לו הכבוד והמלכות, לכן נגזר אור התורה ונחשכו כ"ב אותיות התורה, בכדי שלא יוכל כל אחד לעשות את התורה קרדום לחפור בה. ומרחמיו יתברך שרוצה תמיד להיטיב לברואיו, הוא טמן את הדרך להאיר את זה האור הגנוז, שהוא מיוחד תמיד בו יתברך, בתוך התורה, שתחילה צריך לשבר את הגאות בכח התורה כמו שהיא כך בידנו שאינה בגילוי, בכדי שנוכל לשוב ולראות את קדושת התורה ואורה הבוקע ומאיר באותיות התורה, ובכל לימוד ודבר בתורה, וכך נוכל לדבוק באור הגנוז והצפון לצדיקים מששת ימי בראשית.

אור הגנוז והנס מתגלה על ידי השפלות
שהוא השתדלות בדרך הטבע

ואור התורה נמשך על ידי נשמת משה כאמור, וזה מפני שהיה משה עניו ושפל מכל אדם, וכמו כן, כשאנו רוצים לזכות לגלות ולהמשיך אור התורה, הוא על ידי מידת השפלות. וענין השפלות

ומגן הוי"ה, אלהים", שכפי שבכדי לקבל מאור השמש צריך למגן והכיסוי שעליה, כך צריך תחילה לילך בדרך שם אלהים והטבע, בכדי לראות את הנסים הנמשכים משם הוי"ה.

כי האדם רוצה שיהיה השי"ת איתו ויצליחו בכל מעשיו, ועל זה הוא מתפלל ומצפה אליו יתברך שיעשה איתו ניסים ונפלאות בכל צרכיו, היינו שיהיה שם הוי"ה מאיר בו את האור הגנוז שממנו נמשכים כל הניסים. אך דרך הצדיקים הוא שאינם חפצים שיהיה השי"ת איתם, אלא רצונם שיהיו הם עם השי"ת, כלומר שרצונם הוא לילך בשפלות אחרי השי"ת ולהשלים את עבודתם כפי רצונו יתברך בדרך הטבע, ולכן השי"ת מאיר את האור הגנוז בצדיקים ונמצא עימם ועושה עימם ניסים ונפלאות.

הנס נמשך לאדם על ידי שעבד להשי"ת בהסתרה ועמד בניסיון

ושלימות האבות נתגלה ביוסף הצדיק הנקרא ח"י כמו שאמר הרעיא מהימנא בזוהר פנחס (דף רמד ע"ב), וח"י הם תלת ווי"ן, שהם אברהם יצחק ויעקב כמובא בתיקוני"ז (בהקדמה, דף יג ע"א), ולכן מכח עבודת האבות שנחקה ביוסף הצדיק, יכל לעמוד בניסיון, ובדרך הזה יכל להמשיך את האור הגנוז גם במצרים.

כי הנה כתוב (בראשית א, ג) "ויאמר אלהים יהי אור, ויהי אור" והאור הגנוז הוא מה שאמר הקב"ה "יהי אור" כמובא בזוהר בראשית (דף מה ע"ב), וגניזת האור הגנוז והנהגת שם אלהים נמשך במה שכתוב "ויהי אור", שהוא לשון צער על הסתרת האור כמובא באסתר רבה (פתיחתא יא). והדרך שיכל יוסף הצדיק לעמוד בניסיון, הוא מכח שהלך לפני השי"ת בדרך השפלות והטבע שהוא 'ויהי אור', כי אע"פ שהיה קדוש ונורא מאוד, והיה בחיר השבטים, והלך במדרגות נוראות בהשגות התורה שלמד מיעקב, והיה יכול לפעול בשם קודש ביטול לפוטיפר ולכל ביתו, הלך יוסף בדרך 'ויהי אור', שהוא שם אלהים, כי כל רצונו היה שיהיה הוא עם השי"ת, ולא שיהיה הוא יתברך איתו.

ובזה באמת השי"ת היה עימו, וזה שכתוב (בראשית לט, ב) "ויהי ה' את יוסף, ויהי איש מצליח, ויהי בבית אדוניו המצרי", שהם ג' פעמים 'ויהי', שהם תלת ווי"ן, כנגד ג' האבות שהיו הולכים לפני השי"ת בשפלות ובדרך הטבע, שהוא דרך ההנהגה הנמשך מהכתוב 'ויהי אור'.

ובכל השתדלות שיגע יוסף הצדיק ועמד בניסיון, כנגד זה עשה איתו הקב"ה ניסים ונפלאות. כי בכל דרך שהולך האדם אחרי השי"ת בדרך 'ויהי אור', שהוא בדרך הטבע ושם אלהים, מכח זה נמשך לאחר מכן האור הגנוז שהוא 'יהי אור', שהוא ענין חנוכה, ש'יהי' עולה בגימטריא כ"ה כמו שכתב השל"ה (פ' ושב, ת"א מח בהג"ה). ולפיכך אמרו במדרש תנחומא (בראשית יב) ובבראשית רבה (צ, ג) על מה שאמר פרעה ליוסף (בראשית מא, מ) "ועל פיך ישק כל עמי" וזכה לגדולה ומלכות - פה שלא נשק וכו', שהכל על ידי שעמד בניסיון בדרך הטבע. וכן כשעמדו ישראל לפני ים סוף נעשה להם הנס וגילוי האור הגנוז מכח יוסף הצדיק, כי ראה הים את ארונו של יוסף שנאמר בו (בראשית לט, יב) "וינס ויצא החוצה", ונס מפניו כמ"ש (בתהלים קיד, ג) "הים ראה וינס", כמובא בבראשית רבה (פז, ח).

עבודת האבות בדרך הטבע היא שהמשיכה את משה שהוא גילוי הניסים והאור הגנוז

אמנם עיקר הגילוי של האור הגנוז והניסים למעלה מהטבע הנמשך מכח עבודתו של יוסף הצדיק, זכה לזה משה רבנו ששידד הטבע בגילוי בעשרת המכות וקריעת ים סוף, כי עיקר האור הגנוז נמשך בגילוי אצל משה שהאיר זאת בכל ישראל. אבל את גדולת יוסף ועלייתו למלכותו סיבב השי"ת שיהיה בדרכי הטבע, כי פרעה הרשע ועבדיו העלוהו כביכול לגדולתו.

ומכח עבודת האבות ויוסף הצדיק בדרך הזה שהוא בדרך הטבע, נמשכה נשמת משה שהוא כלליות האבות, והוא זכה לשלימות דרך השפלות והענוה. ולכן כל עבודת האבות לפני השי"ת היא שהמשיכה וגילתה את נשמת משה בעולם, שעל ידו נעשה גילוי שם הוי"ה והאור הגנוז ונתגלו ניסים ואותות ומופתים בשידוד כל מערכות הטבע.

והאבות הם כנגד האות ש' בשמו של משה, שהאות ש' יש בה ג' ווי"ן, כנגד אברהם יצחק ויעקב כמו שאמר הרעיא מהימנא בזוהר משפטים (דף ק ע"א), וכנגד יוסף הנקרא ח"י, וכמובא בהקדמה לזוהר (בדף א ע"ב) שמשעה שנולד יוסף נטמנו בו דרכי האבות, ומכח יוסף הצדיק היה משה רבנו ממשיך את כל הניסים והאור הגנוז, כמובא בזוהר בראשית (בדף כא ע"ב) על הפסוק (שמות יג, ט) "ויקח משה את עצמות יוסף עמו".

לכן לאחר שבא משה לדבר אל פרעה בשם ה', שם הוי"ה, והכביד פרעה יותר את העבודה, אמר משה לפני השי"ת (שמות ה, כג) "ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך", שמאחר שנגמרה העבודה בדרך הטבע, ונעשה גילוי לשם הוי"ה, צריך שימשכו כ"ב אותיות התורה בגילוי, שאז מתגלים דרך הניסים. והשיבו הקב"ה (שם ו, א) "עתה תראה אשר אעשה לפרעה", היינו שכעת הושלם מה שהיה צריך להתברר בדרך הטבע והשפלות, ולא נשאר רק עוד דבר אחד שהיה צריך להתברר בדרך זו, על כן 'עתה תראה', שמעתה ואילך ימשכו הניסים ושידוד הטבע.

וזה (שם, ג) "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, ושמי הוי"ה לא נודעתי להם". כי לאבות לא גילה הקב"ה את דרך שם הוי"ה, שהוא ניסים ואותות ומופתים למעלה מן הטבע, אלא אותם בחן בדרך הטבע - ומכח זה הגביהם למדרגת ניסים.

דרך הלימוד שבתחילה הוא בדרך הטבע עד שנגלה לאדם האור שבתורה שהוא מעל הטבע

וכאשר מתגלה המאור הגנוז שבתורה, מתבטל הניסיון. ואור הגנוז שיתגלה לעתיד הוא פנימיות התורה, וכמובא בזוהר נשא (דף קכד ע"ב) שאמר אליהו הנביא לרשב"י שלעתיד שתתגלה תורתו יתבטל הניסיון. כי הניסיון שצריך האדם לעבור בדרך הטבע, הוא כנגד השמן, שהוא שמן כתיב, והכתיבה היא ענין הניסיון ודרך הטבע כמובא במסכת מנחות (דף נג ע"ב), אך מאותו השמן יוצא האור, שהוא ענין האור הגנוז. וכך הלימוד עתה הוא בדרך שמן כתיב, שהוא ענין לוחות שניות ופשטי אורייתא, אך לעתיד, מכל לימוד שטרח בו האדם יאיר ממנו האור הגנוז. וכן בפרטות, שכאשר יעמוד האדם בניסיון ויעשה בלימודו כל שביכולתו בדרך הטבע, יאיר בו הקב"ה את אור התורה. וכפי שהשמן עושה רושם במקום שנפל בו, כך כל טרחה ועמידה בניסיון עושה רושם לעולם - שבו יאיר את האור לעתיד.

נמצא שכל הניסים הנמשכים לכלל ישראל ולכל אחד מישראל בכל דור, נמשכים הם מהאור הגנוז, שאינו מתגלה אלא על ידי נשמת משה המתפשטת בדור. והמשכת האור הגנוז לעולם השפל הוא דוקא על ידי השפלות, שהוא דרך הניסיון בדרך הטבע, שהוא דרך האבות הקדושים הכלולים באות ש' של משה. והם תלת ווי"ן שנכללו תחילה ביוסף הצדיק כאמור. כי יעקב היה שלימות האבות שהיו הולכים לפני השי"ת בדרך הטבע, ומכוח דרך האבות היה יכול יוסף לעמוד בניסיון כמובא במסכת סוטה (בדף לו ע"ב), ומכח יוסף ויעקב היה משה מגלה את האור הגנוז, שהוא אורו יתברך, וכמו שאמר רבי יוחנן בזוהר חדש בראשית (דף יח ע"ב) זכו ישראל שהאיר להם הקב"ה ואינם צריכים למאור אחר, וכנאמר בישיעיהו (ס, ט) "והיה לך ה' לאור עולם".

לציבור הקוראים היקר, הדפסת העלון כרוכה בהוצאות רבות, העלון יוצא בצמצום והביקוש עצום. ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס לעמותת יד להועיל עבור 'משולחן שלמה'. או בעברה: בנק: מזרחי טפחות (20) סניף: 417 (גאולה) מס' חשבון: 521025 שם העמותה: 'יד להועיל' - עבור העלונים, ולציין את שם ההקדשה. התרומה מוכרת לצרכי חזור מס (סעיף 46)

לבקשת רבים ניתן לשמוע בקו 'שיעורי הינוקא' את השיעורים האחרונים והמאמר היומי. מספר הקו 02-5-306-506 האזינו ותחי נפשכם

כל הזכויות שמורות למכון 'ים שלמה'. לתגובות הערות והקדשות וכן לקבלת הגיליון יש לפנות בטלפון 0548434755 או בכתובת מייל m.yam.shlomo@gmail.com